

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาไม่ว่าในระดัปีใดก็ตาม จำเป็นต้องมีเงินในการจัดดำเนินการศึกษานั้น จึงถือได้ว่าเงินเป็นปัจจัยสำคัญเพราะ ความคิดจะก็เกินเพียงใจ องค์การจะนำสนใจแค่ไหน ถ้าไม่มีเงินก็ทำไม่สำเร็จ กวดยเหตุนี้เราจึงถือว่าการศึกษาเป็นการลงทุน (Education as an Investment) นอกจากนี้ก็มักเสรมนุศาสตร์ในกลุ่มเศรษฐศาสตร์ยังเห็นด้วยในข้อที่ว่าการศึกษาเป็นการลงทุนเพราะ ทรัพย์สินของชาติเพิ่มขึ้นได้จากคนงานใช้ฝีมือที่คนใกร่ำเรียนลงทุนแสวงหา¹ กล่าวได้ว่าเงินที่นำมาลงทุนในการศึกษาคือว่าเป็นค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ดังนั้นในกรณีที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความหมายและประเภทของค่าใช้จ่ายทางการศึกษา เอกสารและงานวิจัยดังใประเทศไทยและต่างประเทศควมสำคัญ

ความหมายและประเภทของค่าใช้จ่ายทางการศึกษา

ค่าใช้จ่ายทางการศึกษามีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน เช่น ค่าใช้จ่ายการศึกษาเป็นการลงทุนอย่างหนึ่ง ซึ่งการลงทุนนี้เป็นการลงทุนใ 2 ด้านคือ การลงทุนด้านสังคม² เงินจำนวนนี้ใมาจากภาครัฐบาล และการลงทุนด้านส่วนตัว เป็นเงินที่ภาคเอกชนต้องจ่ายเอง³

¹ วิจิตร ศรีสะอาด, "หลักการบริหารการศึกษา," ใประเทศไทย 2520, (กรุงเทพมหานคร: กรมสามัญศึกษา, 2520), หน้า 17.

² อัมพร วิจิตรพันธ์ และอัญชลี คอลงค, เศรษฐศาสตร์การศึกษาและการวางแผนกำลังคน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523), หน้า 15.

³ John Sheehan, The Economic of Education, (New York: George Allen and Unwin Ltd., 1973), p. 31.

นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาอาจหมายถึงค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิด การขยายตัวของชุมชน และการจัดระบบการศึกษาตามแบบแผนที่กำหนดขึ้น เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาจึงประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของรัฐบาล ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของเอกชน และค่าเสียโอกาส¹

ประเทศไทยนั้นค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ได้มาจากทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน เงินของภาครัฐบาลนั้นจ่ายในรูปของงบประมาณประจำปีไปสู่สถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ ระดับวิทยาลัยครูนั้นค่าใช้จ่าย จากรัฐบาลที่ใช้ในการดำเนินงานแบ่ง เป็นประเภทใหญ่ ๆ 2 ประเภท คือ งบลงทุน ได้แก่ ค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง อีกประเภทหนึ่งได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าสาธารณูปโภค ค่าวัสดุ เงินอุดหนุนและรายจ่ายอื่น ๆ²

งบประมาณของกรมการฝึกหัดครูในระยะ 3 - 4 ปีที่ผ่านมาค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ เพราะความตึงการครูน้อยลง จึงเป็นผลให้กรมการฝึกหัดครูไม่ได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้นมากนัก จะเห็นได้จากงบประมาณที่ได้รับประจำปี 2526 กรมการฝึกหัดครูได้รับเพียง 647,013,600 บาท³ ซึ่งเป็นเงินที่กรมการฝึกหัดครูจะนำไปใช้จ่ายในภาครัฐบาล

¹ UNESCO, The Analysis of Education Cost and Expenditure, (n.p., 1969), p. 16.

² สำนักงานเลขาธิการกรมการฝึกหัดครู, "งบประมาณ" ใน ยี่สิบเจ็ดปีการสถาปนากรมการฝึกหัดครู, (กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู, 2524), หน้า 58.

³ สำนักงานงบประมาณ, เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 3 งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2526 (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานงบประมาณ, 2526), 5: 137.

ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งไต่มาจากภาคเอกชนแก่นักศึกษาและ
ผู้ปกครองต้องจ่ายเอง โดยจ่ายเป็นค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียมการศึกษาที่สถานศึกษา
เรียกเก็บ ค่าหนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การศึกษา ค่าเดินทาง ค่าครองชีพต่าง ๆ เช่น ค่า
อาหาร ค่าเสื้อผ้า และค่าหอพัก เป็นต้น¹

ประเภทของค่าใช้จ่ายทางการศึกษา

ริชาร์ด เพอร์ลแมน (Richard Perlman) ได้แบ่งประเภทของ
ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาไว้ 2 ประเภท คือ

1. ค่าใช้จ่ายโดยตรง (Direct cost) มี 2 ประเภทคือ

1.1 ค่าใช้จ่ายโดยตรงด้านส่วนตัว (Private direct cost)

เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จ่ายเองโดยตรง เช่น ค่าค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียม
ค่าทัศนศึกษา และค่าเดินทาง เป็นต้น

1.2 ค่าใช้จ่ายโดยตรงด้านสังคม (Social direct cost)

เป็นค่าใช้จ่ายนอกเหนือไปจากค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ผู้เรียนต้องจ่ายเอง เช่น ค่าวัสดุ คุรุภัณฑ์
เงินเดือนครู ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ

2. ค่าใช้จ่ายโดยอ้อม (Indirect cost) คือ ค่าเสียโอกาส
(Opportunity cost) ของผู้เรียนที่ต้องใช้เวลาไปเรียนแทนที่จะไปทำงานมีรายได้
เป็นการทำให้เสียโอกาสที่จะรับรายได้²

¹ ริงส์เวิร์ก ชนะพรพันธ์, เศรษฐศาสตร์การคลังว่าด้วยการศึกษา (กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519), หน้า 232.

² Richard Perlman, The Economic of Education: Conceptual
Problem and Policy Issues, (New York: Mc Grow- Hill Book Co., 1973),
pp. 14-15.

ค่าใช้จ่ายที่นิสิตนักศึกษาต้องจ่ายเองนี้มีผู้ให้คำอธิบายไว้ว่าคือ ค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาที่จะต้องเสียให้แก่มหาวิทยาลัยคือ ค่าธรรมเนียมตอนรับเข้า ค่าย ค่าลงทะเบียน วิชาเรียน ค่ารักษาพยาบาล ค่าห้องทดลองและห้องปฏิบัติการ ค่าห้องสมุดและค่าประกันของเสียหาย

รายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษานี้ กองวิชาการพวงมหาวิทยาลัยได้จำแนกประเภทของค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาไว้เป็นประเภทใหญ่ ๆ 4 ประเภท คือ

1. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่พักอาศัย ได้แก่
  - 1.1 ค่าที่พักอาศัย
  - 1.2 ค่าอาหาร ณ ที่พัก
  - 1.3 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เกี่ยวกับที่พัก เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าชนิดรีด
2. ค่าใช้จ่ายนอกที่พักอาศัย ได้แก่
  - 2.1 ค่าอาหารนอกบ้านพัก
  - 2.2 ค่ายานพาหนะประจำวัน
  - 2.3 ค่าบันเทิงและค่าพักผ่อนหย่อนใจ
  - 2.4 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าตัดผม
3. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเสื้อผ้า เครื่องใช้และค่ารักษาพยาบาล ได้แก่
  - 3.1 ค่าเสื้อผ้าและเครื่องใช้อื่น ๆ
  - 3.2 ค่ารักษาพยาบาลในกรณีไม่ใช่วิการของสถานศึกษา
4. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่
  - 4.1 ค่าลงทะเบียนวิชาเรียน ค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงต่าง ๆ เช่น ค่าบำรุงรักษาสถานศึกษา ค่าห้องสมุด สโมสร ชมรมและอื่น ๆ
  - 4.2 ค่าชกใช้ในกรณีทำของเสียหาย

1
Asa S. Knowles, Handbook of College and University

Administration (New York: McGraw-Hill Book Co., 1970), p. 8.

- 4.3 ค่าค่าราที่ใช้ในการศึกษา รวมถึงอุปกรณ์การศึกษาทุกชนิด
- 4.4 ค่าใช้จ่ายในการศึกษาภาคปฏิบัติหรือกิจกรรมพิเศษ
- 4.5 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เกี่ยวกับการศึกษา¹

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายและรายละเอียดของค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาว่าหมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอยู่ในสถานแห่งนั้น

1. ค่าที่พักอาศัย ได้แก่ ค่าเช่าบ้าน ค่าเช่าหอพัก
2. ค่าอาหารประจำวัน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายเป็นค่าอาหารตลอดวัน รวมทั้งค่าเครื่องถ้วย
3. ค่าพาหนะประจำวัน ได้แก่ ค่าโดยสารรถยนต์ต่าง ๆ ในการเดินทางไปสถานศึกษาทั้งไปและกลับในวันหนึ่ง ๆ
4. ค่าธรรมเนียมการศึกษา ได้แก่ ค่าบำรุงการศึกษา ค่าลงทะเบียนหน่วยกิต
5. ค่าอุปกรณ์การศึกษา ได้แก่ ค่าสมุด ค่ากระดาษสอบ และเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
6. ค่าใช้จ่ายในการฝึกสอน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่นักศึกษาต้องจ่ายเป็นค่าอุปกรณ์การสอนและอื่น ๆ ขณะที่นักศึกษาออกฝึกสอน
7. ค่าเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม
8. ค่ารักษาพยาบาล ได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบำบัดรักษาโรคน้ำไข้เจ็บขณะที่กำลังศึกษาอยู่
9. ค่าพาหนะไปกลับภูมิลำเนา ได้แก่ ค่าโดยสารรถยนต์ต่าง ๆ ในการเดินทางกลับภูมิลำเนาของนักศึกษา

¹กองวิชาการหมวงมหาวิทยาลัย, รายงานผลการวิจัยเรื่องค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2517, หน้า 8-9.

10. ค่าพักนอนหย่อนใจและการบันเทิง ไต้แก ค่าใช้จ่ายในการคุณภาพยนตร์
ฟังดนตรี ค่าหนังสือพิมพ์และวารสาร

11. ค่าบริการส่วนตัว ไต้แก ค่าใช้จ่ายในการสร้างบุคลิกภาพต่าง ๆ เช่น
ค่าตัดผม ค่าตัดผม ค่าเครื่องสำอาง ญา ยาสีฟัน รวมทั้งค่าซักรีดด้วย

12. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ไต้แก ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการต้อนรับเพื่อนฝูง
การรถล ค่าของขวัญ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่เข้าประเภทใด ๆ

สรุปได้ว่า ค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษา หมายถึง ค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษา
ที่ใช้ในระหว่างปีการศึกษา เพื่อการศึกษาและการครองชีพ ไต้แก ค่าลงทะเบียนวิชาเรียน
ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุงต่าง ๆ ตามระเบียบของสถานศึกษาที่นิสิตนักศึกษานั้นอยู่
ค่าวัสดุอุปกรณ์การศึกษา ค่าใช้จ่ายในการศึกษาภาคปฏิบัติ กิจกรรมพิเศษ ค่าอาหาร
ค่าเช่าที่พัก ค่ารักษาพยาบาลที่ไม่ใช่บริการของสถานศึกษา ค่าบันเทิงและพักนอนหย่อนใจ
และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษา เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อ
การวางแผนการศึกษาของผู้ปกครองและตัวนิสิตนักศึกษาเอง และยังมีประโยชน์ต่อสถานศึกษา
ในการพิจารณาเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนว ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือในด้านการ
เงินแก่นิสิตนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ดังนั้น จึงมีผู้สนใจศึกษาและค้นคว้าวิจัยเรื่องเกี่ยวกับ
ค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาไว้ทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นจำนวนมาก

1 ประคัม อนุศาสน์, "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักศึกษาวิทยาลัยครู
สวนสุนันทา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 61.

ค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย

ปีการศึกษา 2517 กองวิชาการพวงมหาวิทยาลัยได้ทำการวิจัย เรื่อง ค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาประจำปี 2517 โดยทั้งนิสิตนักศึกษา สังกัดพวงมหาวิทยาลัยของรัฐ และเอกชนกรอกแบบสอบถาม ผลจากการวิจัยพบว่า ค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาส่วนกลางโดยเฉลี่ยปีละ 11,445 บาทต่อคน นิสิตนักศึกษาที่ใช้จ่ายมากที่สุด ได้แก่ นิสิตนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขตนนทบุรี-ลาดกระบัง และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตบางเขนคือ ประมาณ 14,024 บาทและ 14,003 บาทตามลำดับ รองลงมาได้แก่นิสิตนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขตนนทบุรีคือประมาณ 12,458 บาท นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ใช้จ่ายเงินโดยเฉลี่ยน้อยที่สุดประมาณปีละ 10,320 บาทต่อคน รองลงมาได้แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยศิลปากร เสียค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยปีละ 10,782 บาท และ 10,827 บาทต่อคนตามลำดับ ส่วนนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยอื่น ๆ โดยเฉลี่ยใช้จ่ายเงินปีละประมาณ 11,000 - 12,000 บาท

ในส่วนภูมิภาคนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตมหาสารคาม เสียค่าใช้จ่ายสูงสุดประมาณปีละ 15,039 บาทต่อคน นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดประมาณปีละ 10,025 บาทต่อคน ส่วนนิสิตนักศึกษาในสถาบันอื่น ๆ มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 11,249 - 11,918 บาทต่อคน

สำหรับวิทยาลัยเอกชนปรากฏว่า นักศึกษาวิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจเสียค่าใช้จ่ายสูงสุดประมาณปีละ 20,769 บาทต่อคน นักศึกษาวิทยาลัยการค้าเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดประมาณปีละ 14,140 บาท ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนอื่น ๆ เสียค่าใช้จ่ายประมาณปีละ 16,993 - 19,641 บาทต่อคน

¹ กองวิชาการพวงมหาวิทยาลัย, รายงานผลการวิจัยเรื่อง ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2517, หน้า 6.

สำหรับค่าใช้จ่ายของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชนิกา ศิลปอนันต์ และ จุฑา ฉัตรคุปต์ ได้สำรวจค่าใช้จ่ายของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสำรวจจากระเบียบประวัติดังกล่าว พบว่านิสิตเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยเฉลี่ยประมาณ 11,990 บาทต่อคน ถ้าไม่รวมค่าบำรุงการศึกษาและค่ากิจกรรมนิสิต นิสิตคนหนึ่งเสียค่าใช้จ่ายประมาณปีละ 10,890 บาทต่อคน นิสิตที่ไม่ต้องเสียค่าที่พักจะเสียค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยน้อยกว่าคือ นิสิตชายเสียค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 6,822 บาทต่อคน นิสิตหญิงเสียค่าใช้จ่ายประมาณปีละ 6,427 บาทต่อคน นิสิตคณะเศรษฐศาสตร์เสียค่าใช้จ่ายสูงสุดเฉลี่ยประมาณปีละ 13,255 บาทต่อคน นิสิตคณะสัตวแพทย์เสียค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยน้อยที่สุดประมาณปีละ 10,938 บาทต่อคน

นอกจากนี้ในปีการศึกษา 2518 คณบดี สูงสถิตานนท์ ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยศึกษาจากนิสิตบัณฑิตทุกคนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้แบบสอบถามให้นิสิตบัณฑิต 360 คนตอบพบว่า ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยของนิสิตบัณฑิตปีละประมาณ 12,116.41 บาทต่อคน เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายตามเพศปรากฏว่า นิสิตชายเสียค่าใช้จ่ายประมาณปีละ 13,198.93 บาทต่อคน ส่วนนิสิตหญิงเสียค่าใช้จ่ายประมาณปีละ 11,126.10 บาทต่อคน ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ .01 นอกจากนี้ยังพบว่า นิสิตบัณฑิตที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครจะเสียค่าใช้จ่ายต่ำกว่าผู้มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ .01²

ครั้งสุดท้าย เพ็ญทิพย์ เกียรติกำจาย ได้วิจัยค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิต สาขาพลศึกษาในประเทศไทย โดยศึกษาจากนิสิต 118 คน ปรากฏว่านิสิตบัณฑิต สาขาพลศึกษาเสียจ่ายส่วนตัวประมาณปีละ 25,776.77 บาท เมื่อแยกตามสถาบัน นิสิตบัณฑิตมหาวิทยาลัย

¹ ชนิกา ศิลปอนันต์และ จุฑา ฉัตรคุปต์, ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวางแผนและพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 45-48.

² คณบดี สูงสถิตานนท์, "ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตบัณฑิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" หน้า 65.

ศรีนครินทร์วีโรจน์ใช้จ่ายปีละ 29,177.02 บาท นิสิตบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใช้จ่ายปีละ 24,209.01 บาท¹

โดยสรุปจะเห็นได้ว่านิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในระบอบปรีชาฤทธิ และปรีชาฤทธิโทในระยะปีการศึกษา 2517-2521 มีค่าใช้จ่ายใกล้เคียงกัน แต่ในระยะปีการศึกษา 2524 ค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาสูงขึ้นมาก และที่พบความสอดคล้องกันคือ นิสิตนักศึกษาชาย และนิสิตนักศึกษาหญิง เสียค่าใช้จ่ายแตกต่างกัน คือ นิสิตนักศึกษาชายเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านิสิตนักศึกษาหญิง นอกจากนี้นิสิตนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดที่เป็นที่ตั้งสถานศึกษา จะเสียค่าใช้จ่ายต่ำกว่าผู้ที่มิมีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัด

ค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชนในต่างประเทศ

ในสถาบันอุดมศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศมีผู้ศึกษาค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาเป็นจำนวนมาก คือ

แฟรงค์ เอส เอนด์คอตต์ (Frank S. Endicott) ได้ศึกษาเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาในสหรัฐอเมริกาในสาขาวิศวกรรม สาขาบริหารธุรกิจ และสาขาศิลปศาสตร์ ในปี 1967 โดยศึกษาค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาตั้งแต่ระยะปี ค.ศ. 1947 จนถึง ค.ศ. 1967 ปรากฏว่าคณะวิศวกรรมศาสตร์ในปี ค.ศ. 1947 เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัว 245 เหรียญ ปี ค.ศ. 1957 เสีย 450 เหรียญ ปี ค.ศ. 1967 เสีย 700-725 เหรียญ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ ปี ค.ศ. 1947 เสีย 225 เหรียญ ปี 1957 เสีย 400 เหรียญ และปี 1977 เสียประมาณ 575-600 เหรียญ²

¹ เพ็ญทิพย์ เกียรติกำจาย, "ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตบัณฑิต สาขาพลศึกษา ในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปรีชาฤทธิมหาวิทยาลัย แผนกวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 38.

² Frank S. Endicott, a Parents' Guide to College Planning (n.p., 1967). p. ๕.

ในปี ค.ศ. 1972 เอ็ดวินด์ เอฟ ไวลด์ (Edwind F. Wild) ได้สำรวจ
ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาในวิทยาลัยเบลอยท์ (Beloit College) ในสหรัฐอเมริกา โดย
ศึกษาเฉพาะค่าหน่วยกิต ค่าธรรมเนียมการศึกษา และค่าที่พัก ปรากฏว่าในช่วง 20 ปี คือ
ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950-1970 นักศึกษาในวิทยาลัยนี้เสียค่าใช้จ่ายในประเภทดังกล่าวเพิ่มขึ้น
ถึงประมาณ ร้อยละ 300 ดังตารางต่อไปนี้¹

รายการ	จำนวนเงินค่าใช้จ่าย: ปี (เหรียญสหรัฐ)				
	1950	1955	1960	1975	1970
ค่าหน่วยกิต และค่าธรรมเนียม					
การศึกษา	250	380	638	950	1550
ค่าที่พัก	280	330	412	450	510
รวม	530	710	1050	1400	2060

ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในสหรัฐอเมริกามีลักษณะ เช่นเดียวกับ
ค่าใช้จ่ายของนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ จากการศึกษาของเอ็ดวินด์ เอฟ ไวลด์
(Edwind F. Wild) ปรากฏว่านักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในสหรัฐอเมริกาเสียค่า
ใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วคือ ปี ค.ศ. 1967 เสียค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าที่พักปีละ
2,100 เหรียญ ปี ค.ศ. 1978 เสียถึงปีละ 4,370 เหรียญ คือในระยะ 11 ปี นักศึกษา
วิทยาลัยเอกชนต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 108²

¹ Edwind F. Wild, "Graduated Tuition Program," in Reformation and Reallocation in Higher Education, (Claremont: Claremont University Center, 1972), pp. 42-48.

² Ibid

นอกจากนี้ในปี ค.ศ. 1973 ริชาร์ด เพอร์ลแมน (Richard Perlman) ได้สำรวจค่าใช้จ่ายของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนปรากฏว่า ในปี ค.ศ. 1969 นักศึกษาวิทยาลัยเอกชนต้องเสียค่าใช้จ่ายประมาณ ปีละ 3,000 เหรียญต่อปี¹

จากรายงานของคณะกรรมการ คาร์เนกี ของสหรัฐอเมริกา รายงานว่าในวิทยาลัยของรัฐและนักศึกษาในวิทยาลัยเอกชนต้องเสียค่าธรรมเนียมและค่าที่พัก เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ กันนี้²

วิทยาลัย	1967	1968	หมายเหตุ
วิทยาลัยของรัฐ	1,000	2,115	เพิ่มร้อยละ 112
วิทยาลัยเอกชน	2,100	4,370	เพิ่มร้อยละ 108

สำหรับประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย มัวร์ิน วูดฮอลล์ (Maureen Woodhall) ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายของนักศึกษา 3 ประเภท ในประเทศ ฟินแลนด์คือ นักศึกษาที่อยู่บ้านตนเอง นักศึกษาที่อยู่หอพัก และนักศึกษาที่แต่งงานแล้ว ผลจากการวิจัยปรากฏดังนี้³

¹ Richard Perlman, The Economics of Education: Conceptual Problem and Policy Issues, p. 149.

² Carnegie Council on Policy Studies in Higher Education, Next Steps for the 1980 in Student Financial Aid, (San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1979), p. 15.

³ Maureen Woodhall, Student Loans a Review of Experience in Scandinavia and elsewhere, (London: The University of London, 1970), p. 108.

รายการ	ค่าใช้จ่ายคิดเป็นร้อยละ		
	นักศึกษาอยู่บ้านตนเอง	นักศึกษาอยู่หอพัก	นักศึกษาแต่งงานแล้ว
ค่าอาหาร	31	26	28
ค่าเสื้อผ้า	13	13	10
ค่าเครื่องใช้เกี่ยวกับ			
การศึกษา	7	6	4
ค่าเช่า	15	23	24
ค่าใช้จ่ายอื่น	34	32	34
รวม	100	100	100

จากรายงานข้างต้นจะเห็นได้ว่า ค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงกว่านักศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ นักศึกษาในวิทยาลัยเอกชนเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่ามหาวิทยาลัยของรัฐ และค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามกาลเวลา และตามลักษณะของค่าครองชีพที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ข้อค้นพบทั้งหมดนี้สอดคล้องกันหมดทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย และประเทศไทย

ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาสาขาอาชีวศึกษา

สำหรับค่าใช้จ่ายของนักศึกษาสาขาอาชีวศึกษาได้มีผู้สนใจไต่ถามการวิจัยไว้ ดังนี้ คือ ในปีการศึกษา 2513 มานีนวล จันทร์จรรย์ ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการผลิต นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งฝ่ายรัฐและ เอกชน ในการศึกษาฝ่ายเอกชน โดยการออกแบบสำรวจให้นักศึกษาแต่ละ คณะ วิชาของ วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรอกค่าใช้จ่ายโดยประมาณใน 1 ปี จากการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาคณะ วิชา ออกแบบ คณะ วิชา เทคนิคการ เกษตรและคณะ วิชาช่างอยู่ในระดับสูงคือ 8,961.40 บาท 8,282.25 บาท และ 8,264.48 บาท คอปี ตามลำดับ ส่วนคณะ วิชาที่เสียค่าใช้จ่ายต่ำ

ที่สุดคือ คณะบริหารธุรกิจ 7,418.81 บาทต่อปี¹

ในปีต่อมา อารุช วัฒนสิน ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคธนบุรี โดยเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยของนักศึกษาในแผนกวิชาต่าง ๆ และนักศึกษาในระดับชั้นต่าง ๆ ของนักศึกษาที่เสียค่าที่พักกับนักศึกษาที่ไม่เสียค่าที่พัก พบว่า ค่าใช้จ่ายต่อคนใน 5 ปีประมาณ 46,965 บาทสำหรับนักศึกษาที่เสียค่าที่พัก และประมาณ 34,420 บาทใน 5 ปี สำหรับนักศึกษาที่ไม่เสียค่าที่พัก นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาต่างระดับชั้นและต่างแผนกวิชา ก็มีค่าใช้จ่ายแตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญที่ .05²

ปีการศึกษา 2519 มุหงา ชนะวิวัฒน์ ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักศึกษาพลศึกษา กรมอาชีวศึกษา โดยศึกษาค่าใช้จ่ายส่วนตัว 8 ประเภท และค่าใช้จ่ายของสถาบันการศึกษาในส่วนที่ได้จากงบประมาณประจำปี ในวิทยาลัยพลศึกษาพระนคร วิทยาลัยพลศึกษาธนบุรี วิทยาลัยพลศึกษาเซตุน วิทยาลัยพลศึกษาบางนา วิทยาลัยพลศึกษาพระนครศรีอยุธยา และวิทยาลัยพิจิตรพิบูล ผลการวิจัยปรากฏว่า ค่าใช้จ่ายรายหัวส่วนตัวของนักศึกษาพลศึกษาเฉลี่ยต่อปี $7,244 \pm 79$ บาท สำหรับนักศึกษาที่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย และต้องจ่ายเฉลี่ยต่อปี $6,078 \pm 70$ บาท สำหรับนักศึกษาที่ไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย และเมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายระหว่างวุฒิการศึกษาและเพศแล้ว ปรากฏว่า โดยเฉลี่ยแล้วนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ นักศึกษาชายเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านักศึกษานหญิงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05³

¹ มานีนวล จันทร์จ้อย, "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการผลิตนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513), หน้า 31-32.

² อารุช วัฒนสิน, "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค" หน้า 29-30.

³ มุหงา ชนะวิวัฒน์, "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักศึกษาพลศึกษา กรมอาชีวศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 87-91.

ค่าใช้จ่ายของนักเรียนนายทหารและนายตำรวจ

ในสถาบันการศึกษาของนักเรียนนายทหารและนายตำรวจ นักเรียนในสถาบันเหล่านี้จะเสียค่าใช้จ่ายที่กว่านิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ เนื่องจากนักเรียนนายทหารและนายตำรวจเหล่านี้ได้รับบริการค่าที่พัก อาหาร เครื่องแต่งกาย ตลอดจนการซักฟอก จากทางราชการฟรี และในสถาบันต่างกันจะเสียค่าใช้จ่ายแตกต่างกันทั้งรายงานการวิจัยของ กุลกาญจน์ บ่อทรัพย์ ที่ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียนนายทหารและนักเรียนนายตำรวจพบว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียนนายตำรวจสูงกว่านักเรียนนายทหารทุกเหล่าทัพ คือ เฉลี่ยประมาณคนละ $9,282 \pm 929$ บาทต่อปี รองลงมาคือนักเรียนนายเรืออากาศ เฉลี่ยประมาณคนละ $6,909 \pm 755$ บาทต่อปี นักเรียนนายเรือประมาณ $5,159 \pm 694$ บาทต่อปี และที่ต่ำที่สุดคือนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าประมาณปีละ $4,914 \pm 390$ บาทต่อปี¹

ค่าใช้จ่ายของ นักศึกษาวิทยาลัยครู

สำหรับค่าใช้จ่ายของนักศึกษาวิทยาลัยครู ได้มีผู้ศึกษาหลายรายแต่มักเป็นการศึกษาเฉพาะแห่งหรือเฉพาะกลุ่มวิทยาลัยเกี่ยวเท่านั้น คือ

ประคับ อนุศาสน์ ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวส่วนตัวของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงของวิทยาลัยครูสวนสุนันทา จำนวน 1,125 คน ในปีการศึกษา 2518 ปรากฏว่า นักศึกษาเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวประมาณคนละ $9,444$ บาทต่อปี หรือประมาณเดือนละ $1,047$ บาทต่อเดือน สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย สำหรับนักศึกษามหาศนอกเวลาเสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณคนละ $11,165$ บาทต่อปี หรือประมาณเดือนละ

¹ กุลกาญจน์ บ่อทรัพย์, "วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียนนายทหาร นายตำรวจ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 59.

1,241 บาท

ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาวิทยาลัยครูในส่วนภูมิภาคนั้นมีผู้สนใจเข้ามาแล้ว 3 คน และทำเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 3 คน คือ

ในปีการศึกษา 2519 จีรภา นาคพงษ์ ไทวีเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวส่วนตัวของนักศึกษาวิทยาลัยครูนครราชสีมา โดยศึกษาทั้งนักศึกษาภาคปกติและภาคนอกเวลา จำนวน 960 คน ปรากฏว่าค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาภาคปกติที่ต้องเสียค่าที่พักเฉลี่ยประมาณคนละ $7,623 \pm 2,475$ บาทต่อปี และนักศึกษาภาคปกติที่ไม่ต้องเสียค่าที่พักต้องเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยประมาณคนละ $5,912 \pm 1,998$ บาทต่อปี นักศึกษาภาคนอกเวลาที่ต้องเสียค่าที่พักอาศัยเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวประมาณคนละ $10,442 \pm 2,970$ บาทต่อปี นักศึกษาภาคนอกเวลาที่ไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัยต้องเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวประมาณคนละ $8,708 \pm 2,444$ บาทต่อปี²

ในปีการศึกษา 2522 เฉียม ไทยยิ่ง ไทวีเคราะห์ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคามโดยศึกษาค่าใช้จ่าย 7 ประเภทคือ ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าพาหนะ ค่าเสื้อผ้า ค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ และค่าธรรมเนียมการศึกษา ตัวอย่างประชากร จากวิทยาลัยครูมหาสารคาม 200 คน วิทยาลัยพลศึกษามหาสารคาม 80 คน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม 120 คน ผลปรากฏว่าสำหรับค่าใช้จ่ายของนักศึกษาวิทยาลัยครูเมื่อรวมค่าธรรมเนียมและค่าหน่วยกิตแล้ว นักศึกษาภาคปกติเสียค่าใช้จ่าย 6 ประเภทแรก 6,919.86 บาทและเสียค่าธรรมเนียมการศึกษาอีก 841.67 บาท นักศึกษาภาคค่ำเสียค่าใช้จ่าย 6 ประเภทแรก 5,840.47 บาท และเสียค่าธรรมเนียมอีกประมาณ 1,800 บาท³

¹ ประดับ อนุศาสน์, "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักศึกษาวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 61.

² จีรภา นาคพงษ์, "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการผลิตครูของวิทยาลัยครูนครราชสีมา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 76-77.

³ เฉียม ไทยยิ่ง, "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522), หน้า 75.

ครั้งสุดท้ายในปีการศึกษา 2524 กิติพันธ์ รุจิรกุล ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายของ นักศึกษาวิทยาลัยครูระดับปริญญาตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศึกษาเฉพาะนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 และ 4 จำนวน 6 วิทยาลัย มีตัวอย่างประชากรจำนวน 281 คน โดยแบ่งค่า ใช้จ่ายของนักศึกษาออกเป็น 8 ประเภท ปรากฏว่านักศึกษาวิทยาลัยครูสกลนครมีค่าใช้จ่าย สูงสุดเฉลี่ยประมาณปีละ 23,727.63 บาท นักศึกษาวิทยาลัยครูบุรีรัมย์มีค่าใช้จ่ายต่ำสุด ประมาณปีละ 12,152.50 บาท เฉลี่ยทั้ง 6 วิทยาลัยนักศึกษามีค่าใช้จ่ายประมาณคนละ 19,441.28 บาททุกปี

จากรายงานการวิจัยค่าใช้จ่ายของนักศึกษาวิทยาลัยครู ปรากฏว่าค่าใช้จ่ายของ นักศึกษาวิทยาลัยครูสวนสุนันทาในปีการศึกษา 2518 และของนักศึกษาวิทยาลัยครูนครราชสีมา ในปีการศึกษา 2519 มีความใกล้เคียงกัน เพราะเป็นวิจัยในเวลาห่างกันเพียง 1 ปี

แต่เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของนักศึกษาวิทยาลัยครูมหาสารคามกับนักศึกษา วิทยาลัยครู 6 แห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 ปรากฏว่า ค่าใช้จ่ายแตกต่างกันมาก เช่นนักศึกษาวิทยาลัยครูมหาสารคาม ในปีการศึกษาร 2522 เสียค่า ใช้จ่าย 7 ประเภทคือ ไม่รวมค่าพักผ่อนหย่อนใจประมาณปีละ 7,733.67 บาท แต่ค่าใช้จ่าย ของนักศึกษาวิทยาลัยครูมหาสารคามในปีการศึกษา 2524 เป็นค่าใช้จ่ายทั้ง 8 ประเภท คือ รวมค่าพักผ่อนหย่อนใจเข้าไปด้วย จะเป็นเงินประมาณปีละ 19,656.45 บาท จะเห็นได้ว่า ระยะห่างห่างกันเพียง 2 ปีเท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย